

Community-led Urban Strategies in Historic Towns (COMUS)

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

COUNCIL OF EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

Урбаністычныя стратэгіі у гістарычных гарадах, арыентаваныя на супольнасці (COMUS)

ПЛАН КІРАВАННЯ

Мсціслаў, Беларусь

ЗМЕСТ

ПРАДМОВА

ГРУПА ПА РЭАЛІЗАЦЫІ ПРАЕКТА

МЯСЦОВАЯ ГРУПА ЗАЦІКАЎЛЕННЫХ АСОБ (СТЭЙКХОЛДЭРЫ)

АНАЛІЗ СІТУАЦЫІ

АГУЛЬНАЕ БАЧАННЕ І МЭТЫ

ДЗЕЙНАСЦЬ

Абрэвіатуры, выкарыстаныя ў дакуменце

COMUS	Урбаністычныя стратэгіі у гістарычных гарадах, арыентаваныя на супольнасці
ЕС	Еўрапейскі Саюз
СЕ	Савет Еўропы
НСГ	Нацыянальная стэйкхолдэр група
МСГ	Мясцовая група стэйкхолдэраў
ГРП	Група па рэалізацыі праекта

ПРАДМОВА

У 2015 г. Беларусь афіцыйна ўступіла ў праграму «**Урбаністычныя стратэгіі гістарычных гарадоў, арыентаваныя на супольнасці**» (COMUS), якая з'яўляецца сумеснай праграмай Еўрапейскага Саюза і Савета Еўропы і часткай Праграмы культуры ЕС Усходняга партнёрства. Мерапрыемствы ў рамках рэалізацыі праекта ажыццяўляюцца з 1 студзеня 2015 у супрацоўніцтве з Арганізацыяй гарадоў Сусветнай спадчыны (Рэгіянальны сакратарыят, Рэгенсбург, Германія), а таксама Армэніяй, Грузіяй, Малдовай і Украінай.

Праграма COMUS уяўляе сабой працэс даследвання і тэставання інавацыйных мадэляў планавання, якія вырашаюць практычныя праблемы ў малых і сярэдніх гістарычных гарадах. Яна працягвае і развівае пілотны праект па аднаўленню гістарычных гарадоў.

Выкарыстанне мадэлей, якія прапанаваныя ў рамках **праекта COMUS, будзе вырашаць пяць канкрэтных задач**, якія адкрываюць новыя магчымасці для далучэння пілотных гарадоў праекта да еўрапейскіх тэндэнцый і патрабаванняў, што мяркуюе інтэграцыю сістэмы аховы спадчыны ў гарадскую (і рэгіянальную) палітыку эканамічнага развіцця, а таксама актуалізацыю спадчыны ў адносінах да іншых сектараў эканомікі (планаванне, турызм, навакольнае асяроддзе):

1. Павышэнне значэння спадчыны, асабліва як патэнцыяльнага мясцовага рэсурса для рэінвеставання і эканамічнай дзейнасці ў гарадах;
2. Стмуляванне комплекснага падыходу шляхам стварэння сінэргіі паміж усімі ўзроўнямі ўлады, з тым, каб падзяліць абавязкі і аб'яднаць іх патэнцыял у рэалізацыі агульнай задачы рэвіталізацыі спадчыны;
3. Кіраванне існуючымі гарадскімі праблемамі і пагрозамі шляхам вызначэння прыярытэтаў, так што любыя дысфункцыі можна ліквідаваць з дапамогай адпаведных рэабілітацыйных стратэгий, заснаваных на якасці сацыяльных адносін, жаданні жыць разам у гармоніі і павазе да розных культур і захоўваючы пераемнасць пакаленняў;
4. Уступленне ў грамадскую дыскусію пры непасрэдным удзеле жыхароў для выпрацоўкі агульнага бачання будучага развіцця гістарычных гарадоў. Прыняцце рашэнняў праз распрацоўку і ўсталяванне Правілаў працы і размеркавання абавязкаў паміж жыхарамі, выбарнымі прадстаўнікамі і спецыялістамі;
5. Падтрымка і развіццё лепшага ў існуючай гарадской прасторы, каб змадэляваць новы сучасны выгляд горада праз адаптацыю і выкарыстанне старых будынкаў, прыняцця ўстойлівых рашэнняў для таго, каб спыніць дэградацыю гістарычнага асяроддзя, заахвоціць жыхароў лепш клапаціцца пра свае будынкi, у іх уласных эканамічных і агульных інтарэсах.

План кіравання горада Мсціслава быў распрацаваны падчас стадыі планавання праекта COMUS. Гэта стратэгічны дакумент, які быў створаны ў выніку супрацоўніцтва паміж выканаўчымі ўладамі Мсціслава, групы па рэалізацыі праекта і мясцовай групай стэйкхолдэраў

ГРУПА ПА РЭАЛІЗАЦЫІ ПРАЕКТА

Група па рэалізацыі праекта створана ў якасці адміністрацыйнага камітэта, каб падтрымліваць дзейнасць па ажыццяўленню праекта COMUS. У час стадыі планавання яе дзейнасць засяроджана на кіраўніцтве і каардынацыі стварэння **Плана Кіравання** ў супрацоўніцтве з мясцовымі спецыялістамі (муніцыпальнымі ўстановамі, ведамствамі, спецыялістамі-практыкамі, зацікаўленымі групамі)

СКЛАД ГРУПЫ ПА РЭАЛІЗАЦЫІ ПРАЕКТА (МСЦІСЛАЎ):

Наталля Біскуп, праектны мэнэджэр

Начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мсціслаўскага райспалкома, праектны мэнэджэр

E-mail: okinchits.mst@tut.by

Святлана Зубрыновіч, каардынатар мясцовай групы стэйкхолдэраў

Намеснік начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мсціслаўскага райспалкома

E-mail: okinchits.mst@tut.by

Наталля Мурына, эксперт праекта

Архітэктар-рэстаўратар, дырэктар бюро «Архітэктурная майстэрня "МАРТ"»

E-mail: nm@csmart.by

Алла Сташкевіч, каардынатар праекта

Начальнік аддзела навукова-метадычнага забеспячэння дзейнасці па ахове гісторыка-культурнай спадчыны, ДУА «Інстытут культуры Беларусі»

E-mail: as.belicom@gmail.com

Наталля Хвiр, нацыянальны каардынатар

Начальнік аддзела па ахове гісторыка-культурнай спадчыны, Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, нацыянальны каардынатар праекта COMUS

E-mail: khvir_ahr_ang@rambler.ru

МЯСЦОВАЯ ГРУПА СТЭЙКХОЛДЭРАЎ

Зубрыновіч Святлана, каардынатар мясцовай групы стэйкхолдэраў

Намеснік начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мсціслаўскага райспалкома
E-mail: okinchits.mst@tut.by

Біскуп Наталля, праектны мэнэджэр

Начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мсціслаўскага райспалкома, праектны мэнэджэр

Касалапаў Віктар

Намеснік старшыні Мсціслаўскага выканаўчага камітэта па эканоміцы, Старшыня абласной арганізацыі, Грамадскае Аб'яднанне «Беларускі фонд міру»

Мельнікаў Ігар

Намеснік старшыні Мсціслаўскага выканаўчага камітэта па сацыяльным пытанням і ідэалагічнай рабоце

Харытонаў Валерый

Начальнік аддзела адукацыі, спорта і турызму Мсціслаўскага выканаўчага камітэта

Савіцкі Ігар

Галоўны спецыяліст аддзела архітэктуры і будаўніцтва Мсціслаўскага выканаўчага камітэта

Кусова Таццяна

Старшыня Мсціслаўскага раённага аб'яднання прафсаюзаў

Дашкевіч Віктар

Старшыня Мсціслаўскай раённай грамадскай арганізацыі Рэспубліканска грамадскага аб'яднання «Белая Русь»

Маліноўская Таццяна

Старшыня Мсціслаўскага аддзялення Беларускага таварыства ведаў

Валадзькова Вольга

В.а. першага сакратара Мсціслаўскага раённага камітэта Грамадскага аб'яднання «Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі»

Шакура Святлана

Галоўны спецыяліст аддзела адукацыі, спорта і турызму Мсціслаўскага выканаўчага камітэта

Андросава Алена

Дырэктар Мсціслаўскага раённага Дома Рамёстваў

Кірыенка Людміла

Дырэктар УК «Мсціслаўскі раённы гісторыка-археалагічны музей»

Цімашкова Валянціна

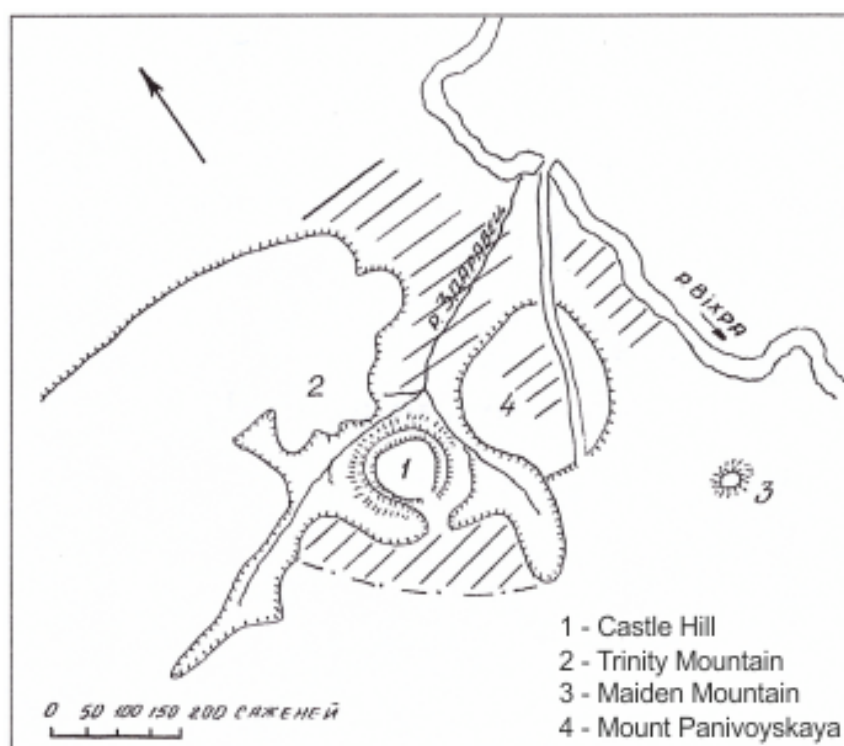
Галоўны захавальнік УК «Мсціслаўскі раённы гісторыка-археалагічны музей»

1. Узровень уплыву «пілотнага» горада

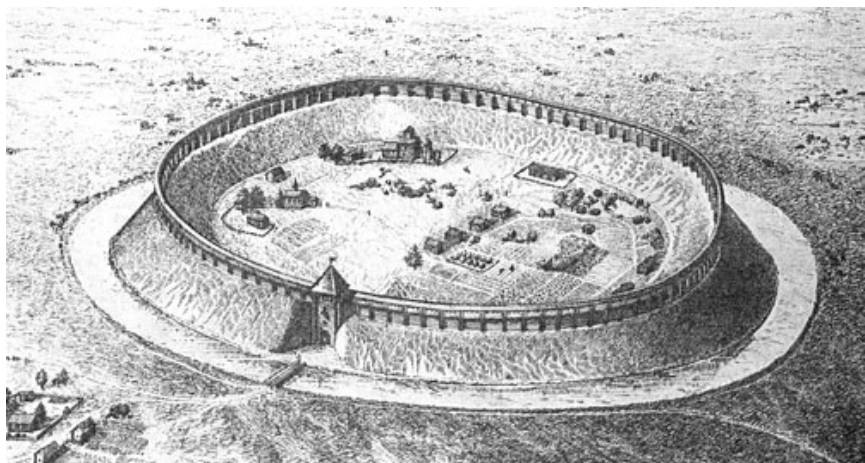
Гістарычная і геаграфічная ацэнка культурнай спадчыны Мсціслава

Мсціслаў – адзін са старажытных гарадоў Беларусі. Яго назва звязана з найлепшымі старонкамі гісторыі беларускага народа, іх духоўнай і культурнай самабытнасці. Паводле пісьмовых крыніц заснаванне горада даносіцца да 1135 г. Яго архітэктурна-планіровачная структура фарміравалася на працягу стагоддзяў

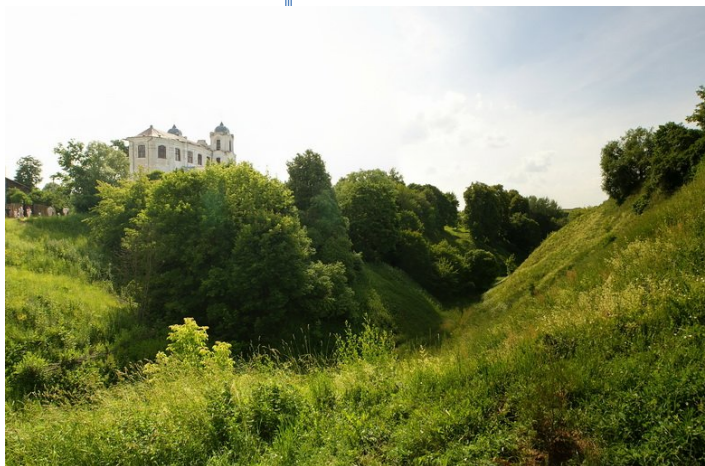
У XII ст. Мсціслаў складаўся толькі з замка і пасада вакол яго. Замак быў размешчаны на тэрыторыі старажытнага паселішча, якое называлася «Замкавая гара», на высокім правым беразе ракі Віхра, а затым быў умацаваны дзядзінцам з шырокімі і глыбокімі ірвамі. У XII –XIV стст. навакольнае паселішча займала плошчу каля 4.5 га/ 11.1 акраў, а разам з дзядзінцам было прыкладна 6 га/ 14.8 акраў.

Малюнак 1 Тапаграфічны план старажытнага Мсціслава

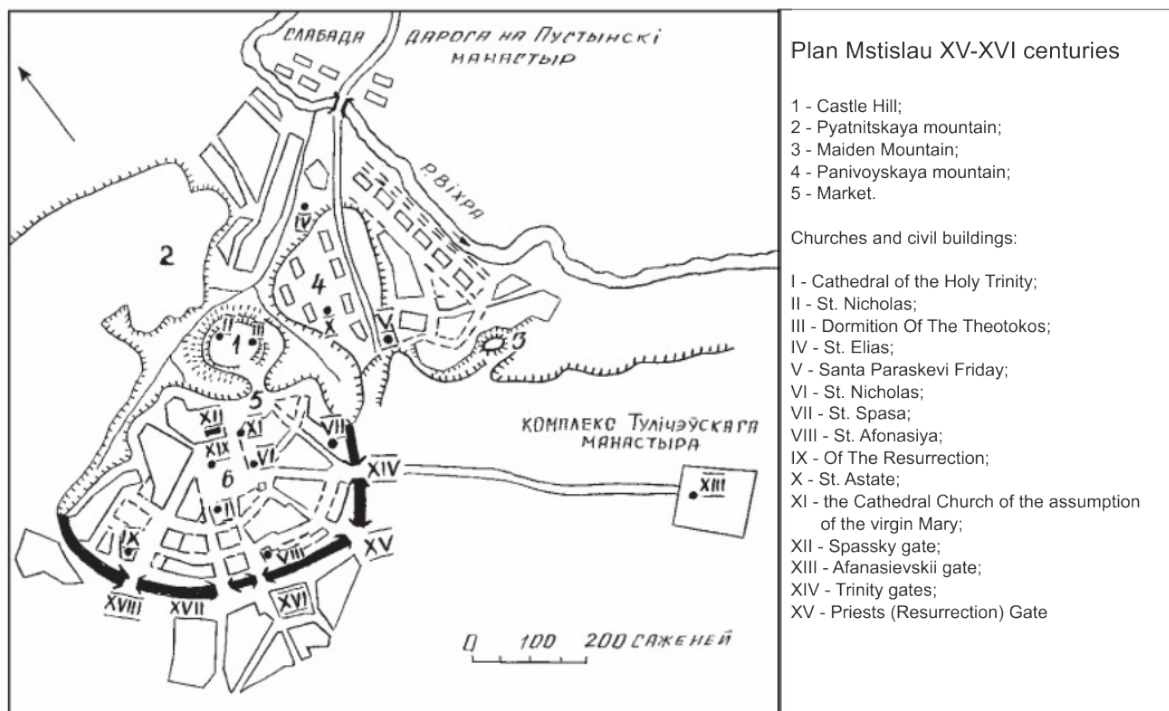
Малюнак .2. Мсціслаў у XII стагоддзі

Малюнак 3. Мсціслаў. «Замкавая гара» сёння

Малюнак 3. Мсціслаў. «Замкавая гара» сёння

У канцы XV – пачатку XVI стст. горад перажыў вялікую колькасць набегаў войскаў з Маскоўскага княства, што не спрыяла яго развіццю. Такім чынам, у XV - XVI стст. Мсціслаў фактычна застаўся ў межах XII – XIII стст. У канцы XVI – пачатку XVII стст. быў час, калі горад квітнеў. У 1634 годзе Мсціслаў атрымаў Магдэбурскае права і гарадскі герб, які адлюстроўваў на сваім шчыце руку ў залатым полі, узброенную мячом (назваўся «Малая пагоня»). З наступленнем мірнага жыцця, Мсціслаў працягваў расці і развівацца сацыяльна і эканамічна. Былі пабудаваны чатыры манастыры і ўмацаванні горада, рыначная плошча, гандлёвыя рады і гарадское жыллё. Гэта быў цэнтр Мсціслаўскага Староства, адзін з найбагацешых і найпрыгажэйшых гарадоў на ўсходняй мяжы Вялікага княства Літоўскага. У XVI стагоддзі Мсціслаў быў цэнтрам беларускага кнігадрукавання, кафлярства і шklarобства. Мсціслаў быў месцам нараджэння, жыцця і творчасці Пятра Мсціслаўца, вучня Францыска Скарыны (заснавальніка славянскага кнігадрукавання).

Малюнак 4. План Мсціслаўля ў XV-XVI стст.

У 1654 г. падчас Руска-Польскай вайны (1654 – 1667 гг.), якую таксама называюць «Трынаццацігадовая вайна», Мсціслаў быў захоплены маскоўскімі войскамі і амаль разбураны. Горад не змог вярнуць былую славу ў наступныя стагоддзі. У 1772 г. Мсціслаў увайшоў у склад Расійскай імперыі як адзін з гарадоў губерні Магілёўскай. У 1781 г. ён атрымаў новы герб: чырвоная лісіца на срэбным фоне, які застаецца гарадскім гербам і сёння.

З 1919 г. Мсціслаў быў часткай Смаленскай вобласці Расійскай Федэрацыі; з 17 ліпеня 1924 г. ён быў вернуты ў БССР, стаўшы раённым цэнтрам Магілёўскай вобласці.

З ліпеня 1941 г. па 28 верасня 1943 г. горад быў акупаваны нямецкімі войскамі. 15 кастрычніка 1941 г. больш за 1300 габрэяў і цыган былі забіты ў Кагальным рове. У 2005 г. на месцы забойства быў размешчаны помнік. Сучасны Мсціслаў з'яўляецца адміністрацыйным цэнтрам Мсціслаўскага раёна Магілёўскай вобласці з 11 700 жыхарамі. Горад вядомы сваёй выдатнай археалагічнай і архітэктурнай спадчынай: старажытная крэпасць на ўзгорку, цэрквы і манастыры, гістарычныя будынкі і міжнародны сярэднявечны фест, які праводзіцца там штогод.

Геаграфічна Мсціслаў размешчаны на паўночным усходзе Магілёўскай вобласці на Аршанска-Магілёўскай раўніне. Рэльеф горада з вялікай колькасцю невялічкіх пагоркаў расцэчаны далінай ракі Віхра і шматлікімі ручайкамі. Ён знаходзіцца ў зоне ўмерана-кантынентальнага клімата. Сярэднегадавая колькасць ападкаў – 667 мм. Плошча горада складае 15 км². Пераважнымі глебамі з'яўляюцца дзярнова-палева-падзолістыя і суглінкавыя. Горад акружаны лясамі. Лясістая мясцовасць Мсціслаўскага раёна складае каля 17,6 % (23,4 гектара). Недалёка ад Мсціслава знаходзяцца радовішчы карысных выкапняў, такія як цэгла і сыравіна пліткі, пясок і мел. Асноўныя радовішчы цагляна-чарапічнай сыравіны захоўваюцца ў вёсцы Сапрынавічы, якія ўключаюць у сябе 635 000 кубаметраў гліны і радовішча мелу, які складаецца з 1373.0 тысячу кубаметраў.

Малюнак 5. Размяшчэнне горада ў межах краіны

Даступнасць і магчымасць падключэння да транспартнай інфраструктуры

Транспартнае абслугоўванне Мсціслава не з'яўляецца прымальным. Гэты факт адзначаны мясцовымі жыхарамі ў якасці аднаго з найбольш важных гарадскіх праблем. Горад размешчаны на самай ўсходняй мяжы Беларусі, у 13 км ад мяжы з Расіяй і ў 95 км ад абласнога цэнтра – горада Магілёва.

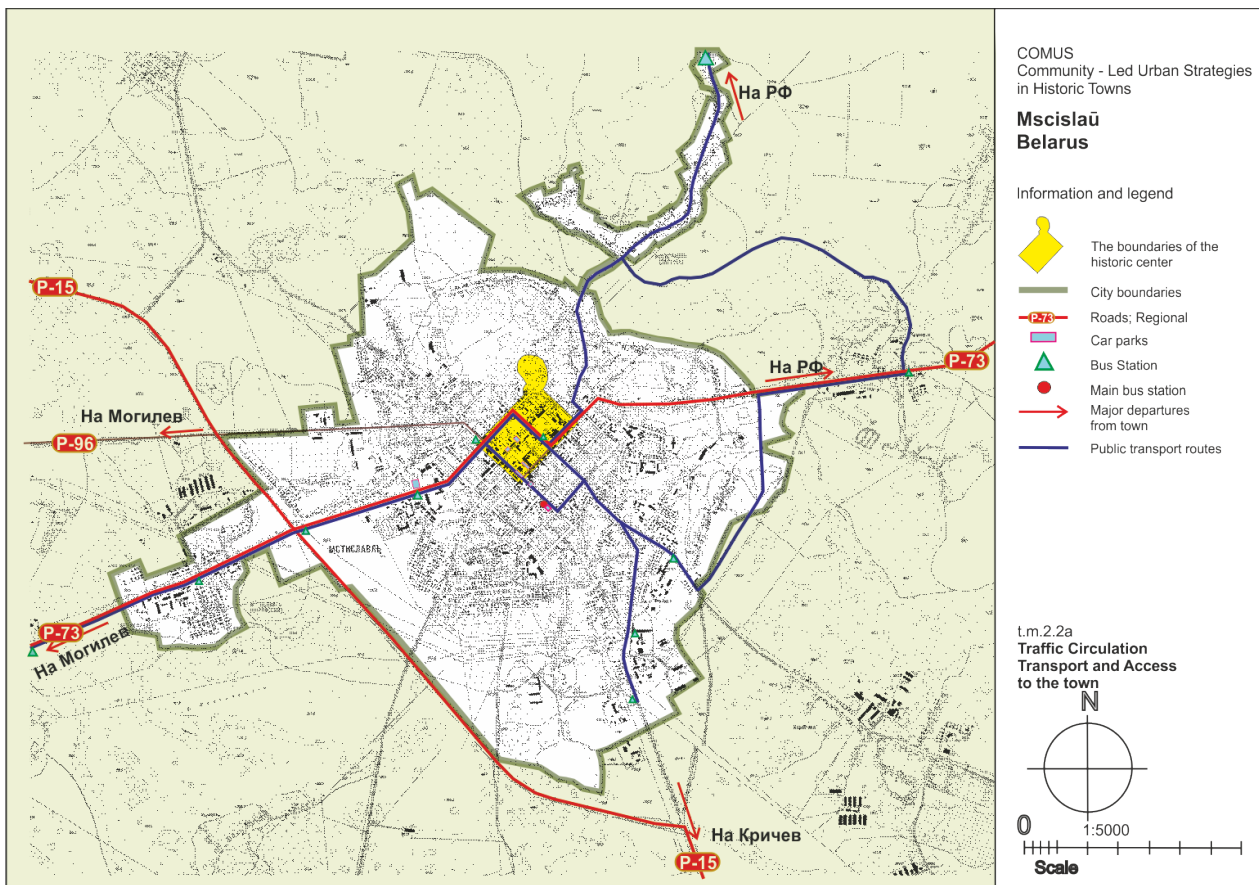
Мсціслаў не мае сувязі з чыгуначнай сеткай, бліжэйшая чыгуначная станцыя знаходзіцца ў 15 км на захад ад горада. Гэта развязка шашы на шляху ад Магілёва да Хіславіч (Расія).

Бліжэйшы дзеючы аэрапорт знаходзіцца ў г. Магілёве, але ён не працуе рэгулярна, у асноўным для самалётаў спецыяльнага прызначэння. Бліжэйшы міжнародны аэрапорт – у Мінску, у 400 км ад Мсціслава.

Аднак, дарогі вакол гарадка знаходзяцца ў добрым стане, хоць яны і не з'яўляюцца цэнтральнымі маршрутамі. Бліжэйшы міжнародны маршрут у 90 км ад горада.

Грамадскі транспарт, у асноўным, злучае сучасныя жылыя кварталы, дзе канцэнтруецца большая частка насельніцтва.

У гістарычнай частцы горада няма аўтамабільнага руху і існуюць пешаходнай зоны. Мясцовыя жыхары, якія жывуць у гістарычнай частцы Мсціслава таксама выкарыстоўваюць ровары для перамяшчэння ад краю горада да цэнтра. Такім чынам, роварны турызм можа быць вельмі перспектыўным напрамкам для развіцця тэрыторыі, звязанай з прыцягальным патэнцыялам, бо гарадскі ландшафт няроўны, узгорысты, вельмі прыгожы, што робіць падарожжа цікавым.

Малюнак 6. Трафік транспартнага руху і доступ да горада

Дэмаграфічная сітуацыя

Мсціслаў мае насельніцтва колькасцю 11 700 жыхароў, 58% працаздольнага ўзросту, 60% – жанчыны (па дадзеных 2015 года). На сённяшні дзень структура насельніцтва па нацыянальнасці выглядае наступным чынам: 90,7% - беларусы, 7,7% - рускія, 0,7% - украінцы. Да Другой сусветнай вайны габрэйская абшчына ў Мсціславеі была вельмі вялікая - каля 70%, але пазней была знішчана фашыстамі, а выжылыя эмігравалі пасля 1970-х гадоў.

Што тычыцца міграцыі, па дадзеных мясцовай адміністрацыі, за першыя 9 месяцаў гэтага года колькасць імігрантаў у Мсціславе складае 247 чалавек, пакінулі горад - каля 500 чалавек. Міграцыйнае змяншэнне складае 233 чалавек на адзін год. Але існуе так званая прыхаваная міграцыя. Шэраг мясцовых жыхароў пакідае горад для працы. Галоўнай мэтай для іх з'яўляецца Расія. У асноўным, гэта людзі, якія працуюць у сферы будаўніцтва і сельскай гаспадаркі. Большая частка моладзі з'язджае з Мсціслава для навучання ва ўніверсітэтах і іншых навучальных установах, але толькі нешматлікія з іх вярнуліся. Моладзь не лічыць Мсціслаў перспектыўным горадам для жыцця. На іх думку, у горадзе няма магчымасцяў нарошчвання іх патэнцыялу. Гэта вялікая гарадская праблема на сённяшні дзень.

Культурная, археалагічная і прыродная спадчына

Адметнай асаблівасцю архітэктурна-прасторавай структуры гістарычнага цэнтра Мсціслава з'яўляецца малапавярховыя драўляныя забудовы з каменнымі помнікамі архітэктурны, якія фарміруюць сілуэт горада. Ёсць два унікальных археалагічных помніка: Дзявочая гара (пасяленне I стагоддзя да н.э.), Замкавая гара (XII стагоддзе). Сярод помнікаў архітэктурны найбольш адметныя – Касцёл Унебаўзяцця Найсвяцейшай Дзевы Марыі і кляштар кармелітаў ды Кляштар езуітаў (абодва будынкі XVII стагоддзя), царква Святога Аляксандра Неўскага (XVIII стагоддзе), а таксама гарадская забудова і адміністрацыйныя будынкі XIX - пачатку XX стст.

Малюнак 7. «Дзявочая гара»

Малюнак 8. «Замкавая гара»

Помнік прыроды “Дубрава” размешчаны паблізу пасёлка Лютня, Мсціслаўскага раёна. Плошча леса складае 784,000 м². Гэта стары лес, сённяя ў асноўным хваёвы. Межы паўночна-ўсходняй частцы лесу вызначаецца выгібы ракі.. Тут знаходзіцца самая высокая кропка Магілёўскай вобласці. Яе вышыня - 239,0 м. Яна мае геадэзічны знак на вяршыні. Каардынаты: 54° 05.407 'N, 31° 17.128' у.д.

Малюнак 9. Прыродная каштоўнасць – дубрава

Гістарычная і культурная спадчына горада зарэгістравана і ахоўваецца дзяржавай. Ахова помнікаў гісторыі і культуры рэгулюецца Законам «Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь» і пастановай Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь прынятай 28 красавіка 2010 № 12 «Аб зацвярджэнні ахоўных зон гісторыка-культурных каштоўнасцяў, размешчаных у гістарычным цэнтры Мсціслава». Пастановай вызначаны ахоўныя зоны гістарычнага цэнтры, а таксама парадак дзеянняў усіх гаспадарчых суб'ектаў пры выкананні будаўніча-мантажных работ на аб'ектах, размешчаных на ахоўнай тэрыторыі. Структуры гарадскога планавання таксама з'яўляюцца прадметам аховы.

У межах ахоўнай зоны не дапускаецца размяшчаць прамысловасць, транспарт і складскія будынкі, так як іх выкарыстанне забруджвае паветра і ваду або суправаджаецца з небяспекай пажару.

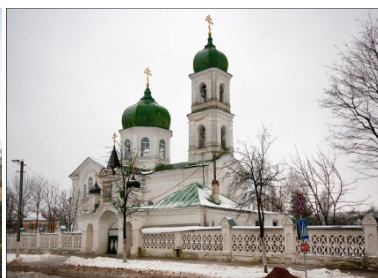
Большасць культурных каштоўнасцей Мсцісалўля былі ўнесены ў Дзяржаўны Спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь. Сярод іх: помнік міжнароднага значэння: Касцёл Унебаўзяцця Найсвяцейшай Дзевы Марыі і кляштар кармелітаў, 1614, 1746-1750 (шыфр у Дзяржаўным спісе: 511Г000504);

Малюнак 10. Касцёл Унебаўзяцця Найсвяцейшай Дзевы Марыі і кляштар кармелітаў

Чатыры аб'екты нацыянальнага значэння:

- 1) Касцёл Святога Міхаіла Архангела і кляштар езуітаў, 1745-1750 гг. (№ 512Г000510);
- 2) Царква Святога Аляксандра Неўскага, 1870 г. (№ 512Г000507);
- 3) Пустынскі Свята-Успенскі мужчынскі манастыр, помнік XIV-XVII стст. (№ 512Г000516), размешчаны ў 10 км ад горада;
- 4) Замкавая гара, археалагічны аб'ект, XII стагоддзе;

Малюнак 11. Ансэбль былога езуіцкага калегіума

Малюнак 12. Царква Святога Аляксандра Неўскага

Малюнак 13. Пустынскі Свята-Успенскі мужчынскі манастыр

Малюнак 14. Замкавая гара

10 помнікаў рэгіянальнага значэння:

- Гандлёвыя рады, пачатак XX ст. (513Г000503);
- Будынак былой земскай управы, XIX ст. (513Г000506);
- Будынак былой мужчынскай гімназіі, XIX ст. (513Г000509);
- Будынак былой ваеннай управы, XIX ст. (513Г000511);
- Будынак былога казначэйства, канец XIX ст. (513Г000512);
- Будынак пажарнай каланчы, пачатак XX ст. (513Г001060);
- Будынак былога гатэлю «Лондан», канец XIX ст. (513Г001063);
- Былы дом ліхвяра В. Віленкіна, пачатак XX ст. (513Г001065).

- Будынкi былых гатэляў «Парыж» і «Эрмітаж», канец XIX ст. (513Г000510)
- Паравы млын, канец XIX ст. (513Г000508)

Малюнак 15. Гандлёвыя рады

Малюнак 16. Будынак былой мужчынскай гімназіі

Малюнак 17. Будынак былой земскай управы

Малюнак 18. Будынак былой ваеннай управы

Малюнак 19. Будынак былога казначэйства

Малюнак 20. Будынак пажарнай каланчы

Малюнак 21. Будынак былога гатэлю «Лондан»

Малюнак 22. Былы дом ліхвяра В. Віленкіна

Малюнак 23. Будынак былога гатэлю «Парыж»

Малюнак 24. Паравы млын

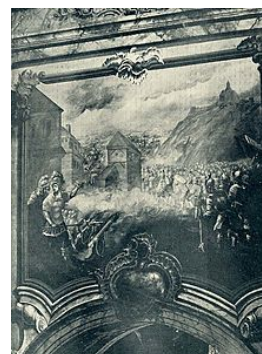
Мсціслаў адрознівае наяўнасць драўлянай аднапавярховай традыцыйнай забудовы (больш за 30 жылых будынкаў) XIX - пачатку XX стст. у гістарычнай частцы горада. Яны з'яўляюцца разынчай у культурным ландшафце горада.

Малюнак 25. Традыцыйныя драўляныя дамы ў Мсціславе

Мастацкія і гістарычныя каштоўнасці Мсціслава вядомы не толькі ў Беларусі. Мясцовыя музейныя калекцыі маюць мноства цікавых экспанатаў, сярод іх дзве берасцяныя граматы, узоры старажытнай славянскай пісьменнасці XII - XIII стагоддзяў, знойдзеныя археолагамі на Замкавай гары. У Касцёле Насвяцешай дзевы

Марыі (кармелітаў) захаваліся некаторыя фрэскі ў стылі барока (сярэдзіна XVII ст.): «Узяцце Мсціслава маскоўскім войскам ў 1654 г.» і «Забойства ксяндзоў», якія распавядаюць аб трагічнай гісторыі горада.

Малюнак 26. Фрэскі XVII ст у Касцёле Насвяцешай дзевы Марыі (кармелітаў)

Культурны ландшафт горада ўключае ў сябе вельмі прыгожыя прыродныя зоны: лясы, узгоркі, выдатныя даліны і шматлікія крыніцы. У 2 км ад горада на ўсходзе ёсць рэліктавы лес, прыродная каштоўнасць нацыянальнага значэння.

Малюнак 27. Культурны ландшафт горада

Вядома, гісторыка-культурны патэнцыял горада і яго прыгожыя пейзажы з'яўляюцца вельмі добрай асновай для развіцця культурнага турызму.

Але для паспяховага развіцця турызму ў гэтым рэгіёне павінны быць вырашаны шэраг прыярытэтных задач, у тым ліку:

- *распрацоўка і рэалізацыя гарадской навігацыі (маршрут, сістэма арыентавання і размяшчэнне вонкавай рэкламы на дарожных знаках), размяшчэнне неабходнай інфраструктуры аб'ектах культурнай і прыроднай спадчыны, а таксама стварэнне турыстычнай інфраструктуры, не менш чым на трох мовах (беларускай, рускай і англійскай);*
- *адкрыццё цэнтру для наведвальнікаў у горадзе, змясціўшы яго ў найбольш зручным месцы для турыстаў;*
- *стварэнне серыі даведнікаў на розных мовах;*
- *стварэнне неабходнай інфраструктуры грамадскага харчавання і гатэляў;*
- *забяспечыць візуальную прысутнасць Мсціслава ў рэжыме анлайн, у тым ліку на папулярных сацыяльных сетках.*

Эканамічная структура

У Мсціславе няма значных прамысловых прадпрыемстваў. Гэта пераважна сельскагаспадарчы рэгіён. Яго эканоміка на 80 % фінансуецца за кошт рэгіёну і бюджэту краіны. У сучасны момант індустрыя Мсціслаўскага раёна прадстаўлена пяццю прамысловымі прадпрыемствамі:

- Мсціслаўскі філіял ААТ «Булачная-кандытарская кампанія "Дамачай"»;
- ААТ «Мсціслаўскі масларобна-сыраборны завод»;
- ААТ «Мсціслаўлён»;
- АДДзел жыллёва-камунальнай гаспадаркі райвыканкама;
- Мсціслаўскае унітарнае камунальнае вытворчае прадпрыемства «Водаканал» (УКВП «Водаканал»)

Сельскагаспадарчы сектар прадстаўлены васьмю сельскагаспадарчымі вытворчымі кааператывамі. Будаўнічы комплекс раёна прадстаўлены пяццю будаўнічымі кампаніямі.

У Мсціславе ёсць 45 малых і сярэдніх прыватных прадпрыемстваў. Але ў горадзе даволі нізкая дзелавае актыўнасць. Бізнес невялікі, у асноўным складаецца з рознічнага гандлю. У горадзе ёсць прыблізна 14 крамаў, у асноўным харчовыя. У сучаснай частцы горада (мікрараёне) знаходзіцца вялікі супермаркет і гаспадарчыя крамы. Ёсць некалькі кропак продажы ровараў і skutэраў. Мясцовая асаблівасць складаецца ў тым, што большасць гандлёвых месцаў маюць спецыяльныя стойкі для ровараў (уадрозненне ад іншых малых гарадоў Беларусі).

Большая частка дзяржаўных і камунальных паслуг знаходзяцца на тэрыторыі гістарычнага цэнтру (натарыус, ЗАГС, будынак мясцовай адміністрацыі, цэнтр занятасці і сацыяльная бяспека, адзін рэстаран, 1 кафэ, два гатэля). Вуліцы ў гістарычным цэнтры ў большасці заасфальтаваныя і амаль цалкам забяспечаныя начным асвятленнем. Людзі, якія пражываюць у гэтым раёне, маюць доступ да паставак прыроднага газу – 85 % (паслуга прадастаўляецца на аснове попыту). Велікі стары рынак у горадзе - мясцовы гонар. Мясцовыя жыхары сцвярджаюць, што іх рынак з'яўляецца самым буйным у гэтым рэгіёне. Тавары на рынку розныя: ад вопраткі да прадуктаў. Прадпрымальнікі прыходзяць з усіх куткоў Усходу Беларусі: рынак - гэта не толькі месца гандлю, але і прастора для зносін, месца для сустрэч з сябрамі, абмену мясцовымі навінамі.

Малюнак 27-28. Рынак Мсціслава: стары

і сённяшні

Негледзячы на тое, што ў горада ёсць вялікі патэнцыял для развіцця турызму, індустрыя турызму аказала нязначны ўплыў на мясцовую эканоміку. Неразвітасць інфраструктуры (у цяперашні час у Мсціславе ёсць толькі 2 гатэлі з умяшчальнасцю 128 месцаў, толькі два рэстарана, якіх відавочна не хапае), адсутнасць гарадской навігацыі, аддаленасць ад вядомых турыстычных цэнтраў, адсутнасць рэкламнай і маркетынгавай стратэгіі перашкоджаюць развіццё горада

Культура і адукацыя

Афіцыйныя статыстычныя даныя паказваюць досыць высокі ўзровень адукацыі мясцовага насельніцтва. Сегмент вышэйшай адукацыі налічвае 1504 чалавек (15,5%); 3122 асобы маюць сярэднюю адукацыю (32,2%); прафесійную адукацыю мае 1259 чалавек (13,0%). У горадзе ёсць добрыя ўмовы для фармальнай адукацыі і развіцця дзяцей: два каледжы, дзве сярэднія школы, у тым ліку гімназіі, школа мастацтваў, культурны цэнтр, дзіцяча-юнацкая спартыўная школа, спецыяльная школа для дзяцей з парушэннямі слыху, Дом дзіцячай творчасці, Дом рамёстваў, дзве бібліятэкі і краязнаўчы і археалагічны музей.

Існуе мясцовая газета «Святло Кастрычніка». Пачынаючы з 2001 года і штогод у Мсціславе праходзіць беларускі фестываль камернай музыкі. З 2003 года – штогадовае свята беларускага пісьменства. З 2010 года і штогод у Мсціслаўлі праходзіць Міжнародны Рыцарскі фестываль.

Малюнкi 29 – 32. Рыцарскі фестываль у Мсціславе

Зялёныя зоны і грамадскія прасторы

Мсціслаў мае вялікія плошчы зялёных насаджэнняў і грамадскіх прастор, размеркаваных у межах усёй гістарычнай часткі цэнтра. У горада ёсць патэнцыял для прыцягнення новых функцый, такіх як паслугі, адпачынак, культура і гандаль, што аказвае станоўчы ўплыў на мясцовае насельніцтва. Частка аб'ектаў знаходзіцца ў добрым стане (Цэнтральны гарадскі парк), некаторыя з іх патрабуюць добраўпарадкавання і рэканструкцыі, а таксама развіцця адпаведнай інфраструктуры (пляжныя зоны на беразе ракі Віхра, брукаванне вуліц на гістарычнай частцы горада).

Тым не менш, прастора вакол прыватных дамоў і офісных будынкаў пераважна добра арганізавана. Наогул, Мсціслаў выглядае вельмі чыстым і дагледжаным, з прыгожымі кветнікамі перад дамамі з вялікай колькасцю розных раслін. Характэрнай рысай гэтага горада з'яўляюцца кветнікі, якія мяняюць сваё аблічча ў залежнасці ад пары года.

Але мясцовыя жыхары адзначылі, што ў горадзе практычна няма дзіцячых пляцовак і грамадскіх месцаў для сем'яў. Гэта лічыцца адной з самых важных гарадскіх праблем.

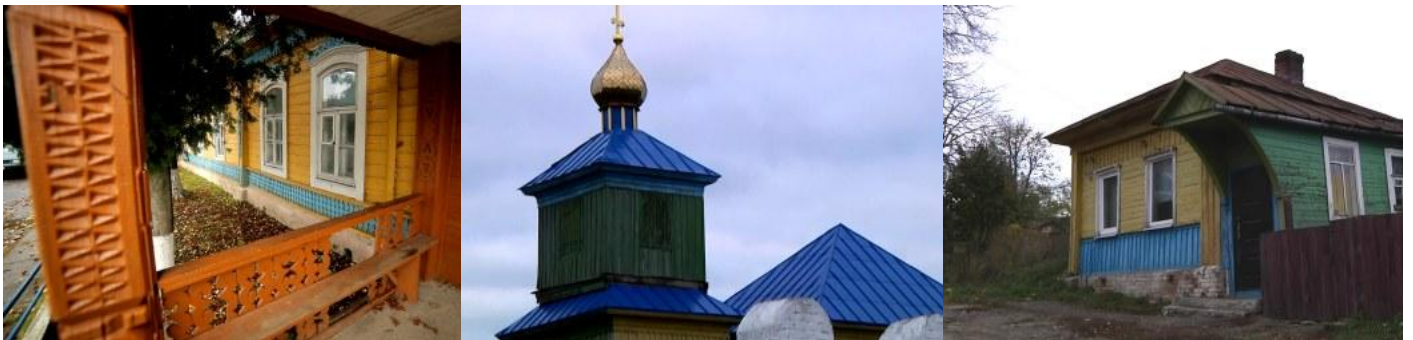

Малюнкi 33 –35. Зялёная зона Мсціслава

Жыллё

Жыллё ў гістарычным раёне Мсціслава прадстаўлена ў асноўным індывідуальнымі або калектыўнымі драўлянымі адна- або двухпавярховымі дамамі, разгнутымі на вуліцу галоўнымі фасадамі Большасць гэтых будынкаў датуюцца XIX – пачаткам XX стст. і ўяўляюць сабой тыповае жыллё ў гэтай мясцовасці. Фізічны стан будынкаў можа вар’іравацца ў залежнасці ад фінансавых магчымасцяў уладальнікаў. Найбольш распаўсюджаныя праблемы – гэта дрэнны фізічны стан будынкаў, нізкая якасць будаўнічых работ, выкарыстанне танных матэрыялаў.

Праблема заключаецца ў тым, што многія ўладальнікі, рамантуючы свае дамы, пакрываюць іх сайдынгам. Яны здымаюць традыцыйнае афармленне вокнаў і парталаў, замяніўшы іх сучаснымі стандартнымі матэрыяламі. Такое стаўленне сапраўды з’яўляецца пагрозай для традыцыйнай драўлянай архітэктуры Мсціслава і патрабуе неадкладнай увагі і рашэння.

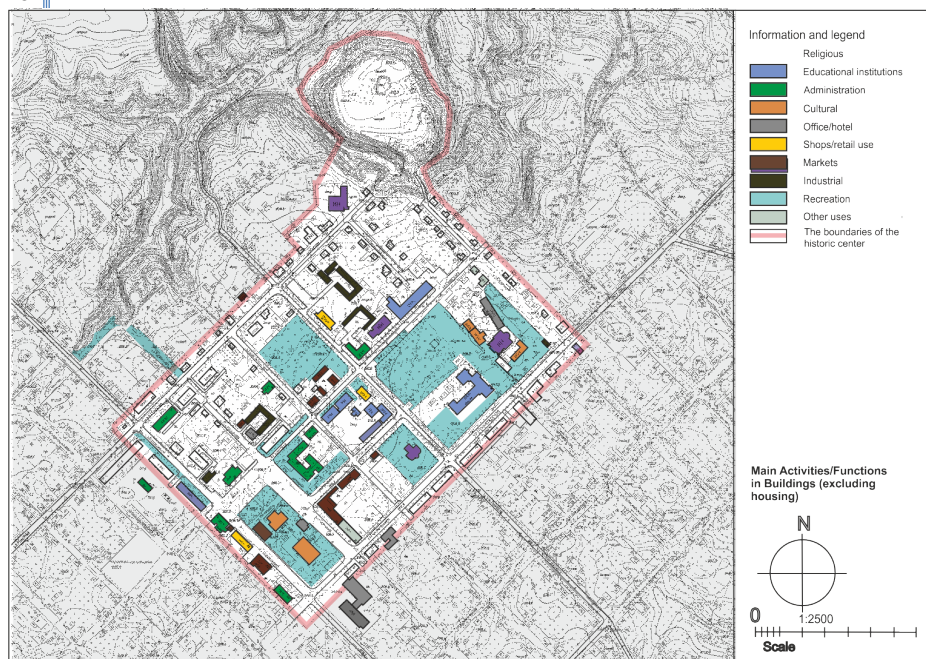

Малюнкi 36 –38. Традыцыйныя дамы

2. Вызначэнне прыярытэтных зон праекта COMUS. Іх сувязь з іншымі гарадскімі тэрыторыямі

Прыярытэтнай зонай праекта з’яўляецца гістарычны цэнтр Мсціслава. Ён мае традыцыйную гарадскую планіровачную структуру ў выглядзе прамавугольнай сеткі вуліц, якія ўтвараюць блокі з уласнымі і афіцыйнымі будынкамі. Гістарычны цэнтр Мсціслава ахоплівае плошчу 33.5 га, што складае 135 200 м². Асноўны від будынкаў у гістарычным цэнтры горада – драўляныя аднапавярховыя. У асноўным гэта ўласнае жыллё. Большасць з іх XIX – пачатку XX стст. Жылыя будынкi складаюць 13.52 га або 40 % ад плошчы гістарычнага цэнтры. У кантэксце горада гэта складае 9.3 %.

З пункту гледжання землекарыстання і забудовы, гэта тэрыторыя супадае з грамадскім цэнтрам горада. Тут сканцэнтраваны большасць адміністрацыйных, адукацыйных і культурных будынкаў, у тым ліку штаб-кватэра мясцовага дзяржаўнага кіравання. Асноўныя гандлёвыя і прамысловыя прадпрыемствы знаходзяцца ў сучаснай частцы горада.

Малюнак 39. Асноўныя віды дзейнасці / Функцыі будынкаў Мсціслава

З гістарычнага пункту гледжання, якасць і канфігурацыя гістарычнай часткі Мсціслава вызначалася вырашальнымі геаграфічнымі фактарамі і гарадской палітыкай, звязанай з рознымі рэжымамі, якія прысутнічалі ў гэтым раёне:

1) Развіццё старажытнага гораду (XII ст.) вакол аднаго абарончага цэнтра на Усходзе. Мсціслаў быў заснаваны на верхнім правым беразе ракі Віхра (правы прыток Сожа) у 1135 г. смаленскім князем Раманам Расціслававічам і названы ў гонар яго сына Мсціслава, які атрымаў спадчыну ў 1180 годзе. Першае ўзгаданне горада было адзначана ў Іпацьеўскім летапісы 1156 г.. Тэрыторыя, на якую распаўсюдзілася старажытнае Княства Мсціслаў, ахоплівала не толькі сучасны Мсціслаўскі раён, але і Чэрыкаўскі і Чавускі раёны з аграгарадком Радомля і вёскай Расна.

Старажытны горад Мсціслаў утваралі: княжаскі драўляны замак з ровам і земляной сцяной і бліжэйшае паселішча. Старажытнае паселішча таксама было ўзмоцнена кальцавым валам і драўляным плотам вышынёй больш за 20 м. Замак быў пабудаваны на натуральнай гары (зараз яна вядомая як Замкавая гара). У цяперашні час гэта археалагічны помнік, на якім размешчаны рэканструяваныя старадаўнія вежы і археалагічны музей. Гэты замак стаў месцам правядзення штогадовай імпрэзы сярэднявечнай культуры – Міжнародны «Рыцарскі фэст».

Абарончыя збудаванні знаходзяцца з трох бакоў старажытнага замка. Самы абаронены бок -- у паўднёва-ўсходняй частцы. Адзіны ўваход у замак знаходзіцца на паўднёвым баку. Замак, падзелены шырокімі і глыбокімі равамі, меў выдатную натуральную абарону, якая была дапоўненая штучнымі ўмацаваннямі кругавых земляных валоў з драўлянымі канструкцыямі. Старажытныя будаўнікі паспяхова выкарыстоўвалі прыродны ландшафт гэтага месца.

Малюнак 40. Мсціслаў на гравюры XIX ст.: від на замак

2) *Развіццё сярэднявечнага горада ў XVI – першай палавіне XVII стст.*

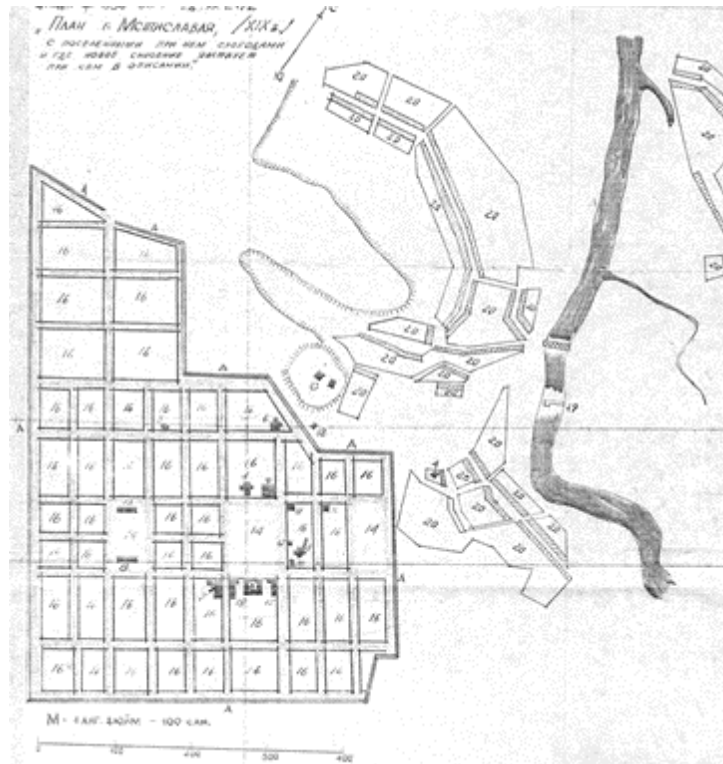
На працягу гэтага перыяду, які разглядаецца як перыяд росквіту Мсціслава, была сфарміравана урбаністычная структура ў барочным стылі. Гарадское планаванне Мсціслава ў XVIII ст. гарманічна злучала архітэктурную і прыродную ландшафт.

Малюнак 41. Гарадская структура Мсціслава ў: 70-я гады XVIII ст. (сучасная рэканструкцыя): 1) Замкавая гара, 2) Троіцкая гара, 3) Падол (паселішча) 4) Вуліца Афанасьеўскага манастыра 5) Касцёл кармелітаў, 6) Драўляная Троіцкая гара 7) Манастыр бернардынцаў, 8) Езуіцкі манастыр

3) Развіццё сучаснага горада пасля далучэння да Расійскай імперыі ў XIX – XX стст. Да сярэдзіны XIX ст., калі былі распрацаваныя планы развіцця гарада, ён быў значна пашыраны на поўнач, а вулічная сетка была часткова заменена на поўначы. Сярэднявечныя дарожныя сеткі былі зменены, а стары горад побач з Замкавай гарой быў цалкам перабудаваны.

У канцы XVII – XVIII стст. Мсціслаў быў моцна разбураны пасля шматлікіх войнаў і пажараў і паступова страціў былы блыск і славу. У перыяд быў XIX – XX стст. Быў сфарміраваны новы горад з планіровачнай структурай у класічным стылі. Было пабудавана шмат каменных будынкаў, многія вуліцы сталі прамымі, а гарадская плошча перабудавана ў форме прамавугольніка. У пачатку XIX – пачатку XX стст. габрэйскае насельніцтва ў горадзе пераважала і складала больш за 60 %. Яны занялі галоўным чынам усходнюю частку горада (тэрыторыю Зарэчча), дзе былі пабудаваныя дзве синагогі і іншыя рытуальныя месцы.

Малюнак 42. План Мсціслава ў XIX ст.

Малюнак 43. Панарама Мсціслава, XIX ст.

4) Развіццё гарадскога асяроддзя ў міжваенны і сучасны перыяд

На працягу савецкіх часоў гістарычны характар горада быў у вялікай ступені пашкоджаны будынкамі рознага маштабу і тыпалогіі. Многія старыя будынкі былі знесены і заменены шматкватэрнымі дамамі ці высокімі дрэвамі, якія закрываюць від на цэнтральную частку горада. Таксама ў гэты перыяд буйныя жылыя і прамысловыя комплексы былі пабудаваныя ў розных частках горада. Генеральныя планы 1961 і 1977 г. стварылі ізаляванае ядро цэнтралізаванага планавання, уключаючы помнікі XVII-XVIII стагоддзяў, якія былі ўключаны ў склад гістарычнай зоны.

У 1985 г. быў распрацаван першы праект рэгенерацыі гістарычнага цэнтра Мсціслава (НП РУП «БелНІІП Горадабудаўніцтва»). Праект уключаў шэраг мер, накіраваных на захаванне рэгулярнай планіровачнай структуры цэнтральнай часткі горада і захаванне гістарычнай пераемнасці ў архітэктурна-прасторавай арганізацыі горада. Але гэты праект не быў рэалізаваны з-за адсутнасці фінансавання.

Сучасны праект рэгенерацыі гістарычнага горада Мсціслава быў створаны ў 2015 г. і распрацаваны тым жа Беларускаім дзяржаўным інстытутам горадабудаўніцтва. Ён сканцэнтраваны на спалучэнні гістарычнага, архітэктурнага і прыроднага асяроддзя горада, што робіць аблічча Мсціслава арыгінальным і прыемным. Гістарычная частка (тэрыторыя), Замкавая гара, Троіцкая і Дзявоцкая гара, а таксама багаты прыродны ландшафт займаюць значнае месца ў архітэктурнай кампазіцыі горада.

У 2016 г. галоўныя плошчы горада і некаторыя вуліцы змянілі свае назвы. Цэнтральная плошча горада была названая ў гонар Пятра Мсціслаўца, першага беларускага кнігадрукара (ён нарадзіўся ў Мсціславе). Былая вуліца Урыцкага набыла ранейшую назву – Пірагоўская. Яна стала пешаходнай. Вуліца ад Касцёла Кармелітаў да гатэлю «Парыж» атрымала назву Кармяліцкай.

Малюнак 444. Галоўная плошча Мсціслава, рэалізаваная ў 3D праекце

SWOT-АНАЛІЗ

	Моцныя бакі	Слабыя бакі	Магчымасці	Пагрозы
Павышэнне культурнай спадчыны	<ul style="list-style-type: none"> • Вялікі культурны і турыстычны патэнцыял; • Багатая культурная, прыродная і археалагічная спадчына; • Добрыя кліматычныя ўмовы; • Маляўнічы прыродны пейзаж; • Наяўнасць адукацыйных і культурных устаноў і мерапрыемстваў; • Шырокія культурныя сувязі; • Наяўнасць адпаведнай інфраструктуры; • Гістарычная тэрыторыя афіцыйна абазначана. 	<ul style="list-style-type: none"> • Адсутнасць комплекснай палітыкі па аднаўленню і выкарыстанню спадчыны; • Адсутнасць інвестыцый у сферы культуры; • Недастатковае разуменне каштоўнасці спадчыны ў мясцовых жыхароў і ўлады; • Праблемы прафесійнага патэнцыялу; • Адсутнасць працоўных месцаў; • Недастаткова развітая эканоміка; • Абмежаванасць бюджэтных рэсурсаў • Неразвітасць бізнесу; • Адсутнасць спецыялістаў у галіне творчых індустрый і маркетынгу; • Неразвітасць грамадзянскай сектарау; • Неразвітасць турыстычнай інфраструктуры; • Адсутнасць гарадской навігацыі і інфармацыі ў гістарычнай часткі; • Адсутнасць структуры кіравання спадчынай 	<ul style="list-style-type: none"> • Патэнцыйная магчымасць стаць рэгіянальным цэнтрам турызму; • Развіццё турыстычнай інфраструктуры; • Адкрыццё новых працоўных месцаў; • Развіццё індустрыі культуры; • Развіццё рамёстваў; • Арганізацыя розных культурных мерапрыемстваў; • Развіццё малога прадпрыемства; • Інтэграцыя культурнай спадчыны ў вобласць гарадскога планавання і развіцця; • Развіццё гарадской навігацыі • Стварэнне адміністрацыйнай падструктуры ў мэрыі па кіраванні, рэабілітацыі і захаванню культурнай спадчыны; • Умацаванне патэнцыялу мясцовых экспертаў і прадстаўнікоў дзяржаўнага кіравання ў галіне кіравання спадчынай; • Стварэнне лакальных фінансавых інструментаў для падтрымання прыватных ініцыятыў па аднаўленні; • Прасоўванне канцэпцыі ўстойлівага і комплекснага захавання шляхам паляпшэння бачнасці і інфармацыйна-асветніцкіх кампаній; • Міжнароднае фінансаванне / гранты; • Візуалізацыя мясцовай спадчыны шляхам розных падыходаў. 	<ul style="list-style-type: none"> • Палітычны і эканамічны крызіс і, як вынік - нізкая пакупніцкая здольнасць людзей; • Адсутнасць інвестыцый у сферы культуры; • Неадэкватнае аднаўленне гістарычных будынкаў шляхам іх адаптацыі да бягучых патрэб, без уліку пэўных архітэктурных элементаў • (пакрыццё сайдынгам прыватных жылых дамоў пачатку XX ст.; • Камерцыйныя, неадпаведныя гарадской стылістыцы, будынкі на гістарычнай тэрыторыі

Жылая забудоўка	<ul style="list-style-type: none"> • Разнастайнасць прыватнага жыллёвага фонду на гістарычнай тэрыторыі; • Драўляная архітэктура XIX - пачатку XX ст.; • Чыстая зялёная зона; • Шматлікія натуральныя водныя рэсурсы; • Жывапісныя кветнікі; • Ветлівыя, гасцінныя людзі 	<ul style="list-style-type: none"> • Старэнне жыллага фонду ў гістарычным раёне; • Адсутнасць неабходнай інфраструктуры; • Міграцыя насельніцтва ў сталіцу або іншыя краіны; • Несанкцыянаваныя ўмяшанні на будынках (цяслярскія, дахавыя, афарбоўка фасадаў, сайдынг і г.д.) • Дрэнны стан прыватных гістарычных будынкаў; • Дрэннае кіраванне прыватнай гістарычнай забудовай, адсутнасць аб'яднанняў жыхароў 	<ul style="list-style-type: none"> • Стварэнне лакальнай стратэгіі для захавання гістарычнага жыллёвага фонду; • Стварэнне асацыяцый гаспадароў; • Прыцягненне сродкаў на рэстаўрацыю драўлянай архітэктуры; • Асветніцкая дзейнасць сярод мясцовага насельніцтва, пашырэнне ведаў аб спадчыне; • Развіццё гарадской навігацыі 	<ul style="list-style-type: none"> • Адсутнасць права ўласнасці жыхароў у калектыўных будынках; • Фінансавыя праблемы
Сацыяльныя праблемы	Няма рэлігійных, сацыяльных і энічных канфліктаў або дыскрымінацыі	<ul style="list-style-type: none"> • Адсутнасць магчымасцяў для працаўладкавання моладзі, міграцыя; • Беднасць насельніцтва; • Адсутнасць грамадзянскай актыўнасці 	Распрацоўка адукацыйных і інфармацыйных праграм і кампаній па павышэнню дасведчанасці і ўдзелу грамадскасці	<ul style="list-style-type: none"> • Палітычны і эканамічны крызіс; • Адсутнасць нацыянальнай палітыкі па стварэнню рабочых месцаў і палітыкі для развіцця малых гарадоў

Кіраванне транспартным рухам	<ul style="list-style-type: none"> • Добрыя ўмовы для язды на ровары; • Наяўнасць пешаходных вуліц і інфраструктуры для роварнага турызму; • Наяўнасць адпаведнай інфраструктуры; • Стратэгічнае геаграфічнае становішча (на мяжы з Расіяй) 	<ul style="list-style-type: none"> • Аддаленасць ад буйных міжнародных маршрутаў; • Адсутнасць чыгункі ў горадзе; • Адсутнасць месцаў для паркоўкі ў цэнтральнай зоне; • Дрэнная якасць грамадскага транспарту 	<ul style="list-style-type: none"> • Аўтамабільны рух для забеспячэння сувязі з чыгункай; • Развіццё інфраструктуры для пешаходнага турызму; • Паляпшэнне вулічнага дызайну (пешаходныя пераходы, дарожныя разметкі, размяшчэнне прыпынкаў грамадскага транспарту) 	<ul style="list-style-type: none"> • Бедны дызайн вуліц і якасць будаўніцтва; • Няма комплекснай палітыкі кіравання транспартнымі патокамі ўсяго горада
Сфера паслуг	<ul style="list-style-type: none"> • Развітая сфера камерцыйных паслуг і аб'ектаў; • Добрая даступнасць і патэнцыял развіцця гандлёва-сэрвісных мерапрыемстваў 	<ul style="list-style-type: none"> • Адсутнасць забаўляльных і рэкрэацыйных цэнтраў; • Няма даступных і якасных гасцініц, слабы агратурызм; • Няма праграм для падтрымання бізнесу і турыстычнай дзейнасці; • Адсутнасць разнастайных і якасных паслуг; • Нізкая якасць інфраструктуры; • Непрывабнае асяроддзе для інвестыцый 	<ul style="list-style-type: none"> • Распрацоўка палітыкі ўстолівага развіцця турызму; • Праграмы для падтрымання малога бізнесу і сферы паслуг; • Забеспячэнне неабходнай інфраструктуры і гарадской навігацыі 	Некантралюемае развіццё турызму і эканамічнай дзейнасці можа прывесці да пашкоджання гарадскога спадчыны
Зялёныя зоны і грамадскія прасторы	<ul style="list-style-type: none"> • Вялікія зялёныя зоны і паркі ў цэтры горада; • Прыгожы пейзаж і багатыя прыродныя рэсурсы на гістарычнай тэрыторыі • 	<ul style="list-style-type: none"> • Аўтамабільная стаянка на плошчах і на тратуарах, недахоп паркавальных месцаў; • Адсутнасць грамадскіх месцаў для дзяцей і сем'яў; • Недахоп спартыўных устаноў для моладзі; • Недахоп інфраструктуры ў цэнтральным парку; • Адсутнасць абсталяваных пляжных месцаў на рацэ; • Адсутнасць бізнесу ў гэтай сферы 	<ul style="list-style-type: none"> • Узмацненне грамадскіх прастораў можа стварыць камфорт і бяспеку для мясцовых супольнасцей; • Садзейнічанне грамадзянскай актыўнасці і правільным паводзінам у грамадскіх месцах; • Садзейнічанне дзейнасці «адкрытых дзвярэй»; • Будаўніцтва грамадскіх месцаў для сем'яў з дзецьмі і моладзі 	<ul style="list-style-type: none"> • Няздольнасць забяспечыць сродкі для пашырэння грамадскіх прастор; • Адмова супрацоўнічаць з прыватным сектарам; • Адсутнасць грамадзянскага руху жыхароў

АГУЛЬНАЕ БАЧАННЕ

Агульнае бачанне Мсціслава было выпрацавана падчас шматлікіх дыскусій у групе па рэалізацыі праекта і сярод мясцовых зацікаўленых асоб. Таксама яно заснавана на выніках апытання мясцовых жыхароў і правядзення інтэрактыўных практык з мясцовымі дзецьмі і моладзю.

Мсціслаў – сучасны культурны і турыстычны цэнтр на ўсходзе Беларусі.

Новыя магчымасці ў старых межах.

"У 2025 г. Мсціслаў – гэта сучасны горад з багатай гісторыяй, развітай турыстычнай інфраструктурай, інавацыямі, кіраваннем і культурнай разнастайнасцю. Гэта горад з устойлівай эканоміяй, накіраванай на дабрабыт сваіх грамадзян, з культурным вопытам і прывабным навакольным асяроддзем. Кожны чалавек мае магчымасць тут жыць, вучыцца і працаваць. Горад будзе працягваць расці і квітнець, супрацоўнічаючы са сваімі суседзямі і партнёрамі.

Такім чынам, стратэгія развіцця Мсціслава прадугледжвае развіццё горада ў чатырох галінах: захаванне і прасоўванне спадчыны, ахова навакольнага асяроддзя, эканамічная стабільнасць і сацыяльная справядлівасць. Гэтыя вобласці з'яўляюцца ключавымі паказчыкамі, якія мяркуюць канчатковы поспех або правал ўсёй стратэгіі.

Для дасягнення жадаемага бачання будуць рэалізаваныя наступныя канкрэтныя мэты:

1) Захаванне, рэвіталізацыя і прасоўванне культурнай і прыроднай спадчыны

Культурная і прыродная спадчына Мсціслава з'яўляецца візітнай карткай горада, асновай яго ідэнтычнасці. Яна адлюстроўвае ўсе змены гарадской гісторыі і забяспечвае яго візуальны код. Негледзячы на шматлікія станючыя змены ў захаванні і аднаўленні гарадскога вобліку, ёсць яшчэ шмат невырашаных праблем, сярод якіх: 1) нізкая якасць аднаўлення шэрагу аб'ектаў культурнай спадчыны і слабы кантроль за выкананнем ахоўнага заканадаўства; 2) адсутнасць фінансавання для захавання і аднаўлення аб'ектаў, якія маюць высокую культурную каштоўнасць (Кармеліцкі і езуіцкі кляштары, будынак былой гімназіі і г. д.); 3) недастатковае выкарыстанне культурнай спадчыны ў горадабудаўнічай палітыцы горада; 4) недастатковае развіццё культурнага патэнцыялу горада. Гэтыя праблемы павінны быць вырашаны ў працэсе рэалізацыі **Плана кіравання**.

Уладам Мсціслава ў супрацоўніцтве з адпаведнымі зацікаўленымі бакамі варта распрацаваць і ўкараніць эфектыўныя інструменты для аховы і ўмацавання (паляпшэння) архітэктурнай спадчыны і забяспечыць належныя кансервацыйныя і рэстаўрацыйныя работы. Для гэтай мэты неабходна стварыць адпаведны адміністрацыйны патэнцыял. Неабходна таксама рапрацаваць строгі рэгламент для новага будаўніцтва на гістарычнай тэрыторыі.

Устойлівае выкарыстанне архітэктурнай спадчыны павінна быць гарантавана. Гістарычныя будынкі павінны выкарыстоўвацца толькі пры ўмове захавання іх арыгінальнага гістарычнага аблічча, якое падкрэслівае іх самабытнасць і значэнне.

Трэба звярнуць пільную ўвагу на стварэнне ўмоў для захавання і аднаўлення традыцыйнай гарадской драўлянай забудовы ў гістарычнай частцы горада, спрыяць прыцягненню інвестыцый для гэтых мэтаў.

Таксама вельмі важна стварыць сістэму кіравання спадчынай на дзяржаўным і грамадскім узроўнях.

Неабходнае фінансаванне для рэстаўрацыі можна і неабходна забяспечваць праз інавацыйныя фінансавыя інструменты. Горад будзе выяўляць і выкарыстоўваць розныя рэсурсы фінансавання і распрацоўваць палітыку сумеснага фінансавання ў падтрымку малых прыватных ініцыятыў.

2) Узмацненне ролі горада як культурнага і турыстычнага рэгіянальнага цэнтра

Мсціслаў валодае вялікім культурным і гістарычным патэнцыялам для развіцця турызму, але для гэтага неабходна вырашыць шэраг праблем, каб выкарыстаць гэтыя магчымасці ў поўным аб'ёме, у тым ліку:

- палепшыць інфраструктуру турызму для ўмацавання турыстычнага профілю горада і павышэння мясцовай эканамічнай дзейнасці. Турыстычныя паслугі неабходна дыверсіфікаваць шляхам фарміравання даступнага кошту арэнднай платы і выкарыстання альтэрнатыўных сродкаў размяшчэння турыстычнай інфраструктуры праз функцыянальнае пераўтварэнне і адаптацыю старых будынкаў. Важна развіваць горадскую навігацыю і інфармацыйныя аб'екты (інфармацыйныя зоны) ў гістарычнай частцы горада, стварыць для наведвальнікаў рэсурсны і інфармацыйны цэнтр;
- развіваць турыстычныя паслугі разам з добрым кіраваннем і сучаснымі стандартамі якасці. Новыя турыстычныя маршруты павінны быць створаны, каб рэвіталізаваць культурныя тэрыторыі; актыўна развіваць івэнт-менеджмент. Працягласць знаходжання ў горадзе наведвальнікаў павінна быць павялічана за кошт прадастаўлення дадатковых камерцыйных паслуг і адпачынку высокай якасці;
- садзейнічаць развіццю розных культурных і мастацкіх мерапрыемстваў і падзей, асабліва для моладзі, у мэтах узмацнення мясцовай ідэнтычнасці і прыцягнення турыстаў.

3) Паляпшэнне якасці навакольнага асяроддзя

Для аховы і развіцця зялёных зон і водных паверхняў, у Мсціслаўе павінны ажыццявіцца інтэграваныя ўзаемна-сектарныя праграмы. Сярод іх – добраўпарадкаванне пляжных месцаў на рацэ Віхра; будаўніцтва тратуараў на пешаходных зонах, без шкоды для навакольнага асяроддзя; распрацоўка і развіццё экалагічных і турыстычных маршрутаў і месцаў для адпачынка.

4) Эканамічная стабільнасць і сацыяльная справядлівасць

Гэта адзіны з асноўных пунктаў для развіцця горада. Для Мсціслава ён з'яўляецца найбольш важным: у першую чаргу, гэта -- падтрымка мясцовых стартапаў і новых прадпрыемстваў малога бізнэсу, асабліва ў галіне культуры. Эканоміка павінна быць падтрыманая прыватнымі кампаніямі, якія прасоўваюць мясцовыя каштоўнасці: кулінарыя, культура, традыцыйныя абрады, рамяство і г.д. Неабходна развіваць спецыяльныя паслугі, якія звязаныя з горадабадаўнічым і архітэктурным кантэкстам спадчыны. Важна заахвочваць сумесную працу і вырабляць тавары і паслугі, якія будуць умацоўваць мясцовы брэнд, нават за межамі горада. Прадпрыемствы дзяржаўна-прыватнага партнёрства і інавацыйнае супрацоўніцтва таксама павінны развівацца. Горад павінен шукаць і рэалізоўваць альтэрнатыўныя метады фінансавання для аднаўлення культурнай спадчыны і развіваць прыватныя і грамадскія сектары ў працэсе рэабілітацыі. Дадатковае знешняе фінансаванне неабходна прыцягнуць да праектаў рэабілітацыі і з гэтай мэтай мясцовай уладзе неабходна ажыццяўляць спецыяльную палітыку, якая забяспечыць фінансаванне гэтых праектаў.

5) Развіццё грамадскага сектара і павышэнне грамадскай актыўнасці

Важна засяродзіць ўвагу на павышэнне інфармаванасці мясцовых жыхароў пра каштоўнасці горада і ўмацаванне грамадзянскага ўдзелу. Гэтыя фактары з'яўляюцца ключавымі для ўсебаковага і ўстойлівага развіцця горада. Горад павінен забяспечыць удзел грамадскасці ў працэсе прыняцця рашэнняў. Людзі павінны быць загадзя праінфармаваныя аб праблемах гарадскога развіцця і ім прадастаўлена магчымасць унесці свой уклад у развіццё горада. Неабходна забяспечыць удзел усіх сацыяльных і этнічных груп. Дзяржаўная, прыватная і грамадзянская супольнасці павінны разам вырашаць мясцовыя праблемы ў мэтах выпрацоўкі найбольш прымальных рашэнняў. Важна стварыць новую структуру кіравання спадчынай – **Грамадскі Камітэт па кіраванню гісторыка-культурнай спадчынай** з мэтай перадачы і прасоўвання культурных каштоўнасцей для дзяцей і школьнікаў неабходна распрацаваць спецыяльныя мерапрыемствы і адукацыйныя праграмы. Для гэтай мэты могуць быць выкарыстаны сучасныя інтэрактыўныя інструменты. У рэалізацыі праграмы гарадскога развіцця Мсціслава неабходна задзейнічаць асобных даследчыкаў і навуковыя ўстановы. Інфармацыю аб мясцовай культурнай спадчыне варт алічбаваць і пастаянна аднаўляць на розных інтэрнэт-рэсурсах. Неабходна стварыць базу даных і свай грамадскі Інтэрнет-партал для адвакацыі і прасоўвання культурных рэсурсаў, даступны для шырокай грамадскасці.

СПІС ДЗЕЯННАЎ, ЯКІЯ АДПРАВЯДАЮЦЬ ВЫЗНАЧАНЫМ МЭТАМ

1) Захаванне, рэвіталізацыя і прасоўванне культурнай і прыроднай спадчыны

- Д 1.1 Аднаўленне касцёла кармелітаў і ўнікальных фрэсак XVII ст., добраўпарадкаванне.
- Д 1.2 Аднаўленне будынкаў былога езуіцкага коллегіма і іх эфектыўнае выкарыстанне для развіцця горада.
- Д 1.3 Распрацоўка каляровага коду горада і дызайн-праекта для замены гарадскога асяроддзя.
- Д 1.4 Стварэнне візіт і рэсурснага цэнтра для прасоўвання горада.
- Д 1.5 Стварэнне сістэмы кіравання спадчынай горада.
- Д 1.6 Стварэнне і прасоўванне інвентара (базы дадзеных) культурнай і прыроднай спадчыны горада і Інтэрнэт-партала для папулярызацыі культурнага і турыстычнага патэнцыялу горада.
- Д 1.7 Рэнавацыя і тэхнічная мадэрнізацыя гісторыка-археалагічнага музея.
- Д 1.8 Арганізацыя рэкламных кампаній для прыроднага культурнага і турыстычнага патэнцыялу Мсціслава.

2) Узмацненне ролі горада як культурнага і турыстычнага рэгіянальнага цэнтра

- Д 2.1 Распрацоўка «брэндбука» і турыстычнага кейса Мсціслава.
- Д 2.2. Развіццё гарадской навігацыі і стварэнне інфармацыйных зон у гістарычнай частцы горада.
- Д 2.3 Аднаўленне гатэля «Эрмітаж» і адкрыццё сучаснага гатэля.
- Д 2.4. Распрацоўка турыстычных маршрутаў па ўсім горадзе (развіццё пешаходнага, роварнага і эка-турызму)
- Д 2.5. Развіццё івэнт-менеджменту, арганізацыя трох новых фестываляў у горадзе.

3) Паляпшэнне якасці навакольнага асяроддзя

- Д 3.1 Добраўпарадкаванне пляжных месцаў на рацэ Віхра.
- Д 3.2. Будаўніцтва тратуараў у пешаходных зонах, без шкоды для навакольнага асяроддзя.
- Д 3.3. Развіццё экалагічных турыстычных маршрутаў і месцаў для адпачынку.
- Д 3.4. Удасканаленне грамадскіх прыродных месцаў, прымаючы да ўвагі мясцовыя традыцыі і лепшыя практыкі.

4) Эканамічная стабільнасць і сацыяльная справядлівасць

- Д 4.1. Распрацоўка муніцыпальнай палітыкі для падтрымкі мясцовага бізнеса і развіццё творчых бізнэс галін
- Д 4.2. Аднаўленне мясцовай тыпаграфіі.
- Д 4.3. Развіццё фандрайзінгу для аднаўлення спадчыны.
- Д 4.4. Рэабілітацыйныя мерапрыемствы для конезавода ў Лютні (5 км ад Мсціслава).
- Д 4.5. Стымуляванне развіцця агратурызму ў рэгіёне.

5) Развіццё грамадскага сектара і павышэнне грамадскай актыўнасці

- Д 5.1. Аднаўленне будынка былой мужчынскай гімназіі і адкрыццё «Народнай школы».
- Д 5.2. Стварэнне Грамадскага камітэту па кіраванню прыроднай і культурнай спадчынай пры мясцовым выканкаме.
- Д 5.3. Стварэнне гісторыка-культурнага музея-запаведніка ў якасці афіцыйнай структуры кіравання спадчынай.
- Д 5.4. Распрацоўка мясцовай жыллёвай палітыкі для захавання традыцыйнай драўлянай прыватнай забудовы.
- Д 5.6. Рэвіталізацыя мясцовага рынку як грамадскай прасторы.
- Д 5.7. Стварэнне дзіцячых і сямейных рэкрэацыйных зон ў гістарычнай частцы горада.